

קול אליהו בשם הגר"א

אולם על דרך דרש פשוט הענין כך הוא כי ידוע שאין התורה נקנית אלא בשלשה מדות, הסתפקות, ענוה, ושקידה רבה, הסתפקות כמו שאמרו חכמנו ז"ל בפרק אבות כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה וכו' ואמרו בירושלמי עד שאתה מתפלל שיבננו דברי תורה בלכבך התפלל שלא יבננו מעדנים במעוך, ועוד אמרו חז"ל חגיגה בני די לו בקב חרובין מערב שבת לע"ש, ענוה כמו שאמרו חז"ל על הפסיק ממדבר טתנה מי שמשם עצמו כמדבר הפקר לכל ניתנה לו התורה במתנה, וכן אמרו חז"ל על הפסוק (ישעי' י"ט) **הוי כל צמא לבו למים למה נמשלה התורה למים לומר כך מה מים מניחים מקום נבזה והדליכים רק למקום נמוך אף דברי תורה אין מתקיימים אלא במי שרענו שפלה, שקידה כמו שאמרו חכמנו ז"ל (שיוכין 77 י"ד) **במי אתה מוצאן במשכים ומעריב עליהם בבית המדרש, ובלא שקידה יומם ולילה ודאי לא זכה לכתרה של תורה, והשלשה תכונות היקרות האלה, ההסתפקות, ושפלת הרוח, והשקידה בתמידות על החכמה הם שערים גדולים לבוא אל הקודש פנימה, והנה שלשה אלה המדות הצדיכים לשלמות החכמה אמרו כאן שכולם נקבצו ומצאו קן אצל ר' אליעזר עד שמפני זה היה ראוי לקבוע הלכה כמותו, על כן הביא להם ראיה מן החרוב שנעקר החרוב להודיע לבני האדם שר' אליעזר נמצא אצלו הרבר הזה דהיינו מדת ההסתפקות, כי שם חרוב היה בעת חז"ל לשם מושאל על מדת ההסתפקות כמ"ש וחגיגה בני די לו בקב חרובין וכו', והם אמרו לו שאין מביאין ראיה מן החרוב שאין זה אות מספיק כמותו וזה שהיה מכלל האנשים שנמשלה התורה אצלם למים והוא רמז שנקבעת אצלו מדת הענוה וכבית הלל שזנו לקבוע הלכה כמותם מפני שענוהנים הם, והם אמרו לו אין מביאים ראיה מאמת המים שלא כל מי שרענו שפלה תהיה הלכה כמותו אחר כך בא אליהם במענה שיש לו עוד סגולה שלישית דהיינו רוב השקידה שאמרו במי אתה מוצאן במי שמשכים ומעריב עליהם בבית המדרש והביא להם****

בבא מציעא נט-ב

עניין: תנור של עכנאי

מהרש"א ח"א

גמ' חרוב זה יוכיח כו' אמת המים יוכיח כו' כותלי בה"מ יוכיחו כו'. יראה צוה כלפי מה שאמרו צ"פ קמא דחגיגה דברי חכמים כדרכונות וכמסמרות נטועים צעלי אסופות כו' מה נטיעה זו פרה ורבה אף דברי תורה פרה ורבה צעלי אסופות אלו ת"מ שיושגין ועוסקין בחורה הללו מטהרין והללו מטמאין שמה יאמר היאך אני לומד תורה מעשיו ת"ל כולם נחנו מרועה אחד כו' אמרן מפי אדון כל המעשים כו' אף אמה עשה אוזן כאפרכסת לשמוע וקנה לך לב מזין כו' העולה מדבריהם אלו דדברי המטמאין והמטהרין כולם דברי אלהים חיים הם לאיכא ז' לטמא וז' לטהר אלא שהתורה נתנה למטה להכריע ע"פ הרוב דכתיב אחרי רבים להטות וע"כ סיים קנה לך לב מזין לשמוע כו' שאין לאדם להכריע צלי נטיית והכרעת הלכך אף ישקול הדבר צדעתו לפי הצננה ושכלו טרם שיטה לאחד מן הדלדלים וע"כ א"ל ר"א אף שאתם הרבים להכריע הנה אמרו בתנאי אחרי וגו' הרבים כנטיעה זו שהיא פרה ורבה והוא ד"מ שיש לו לב מזין לפירות ולרבות בחכמה אבל הכרעת הרבים שלכם נגדי היא כנטיעת החרוב שאין בו פריה ורביה רק לע' שנה הוא עושה פירות ודברייכם עקורים הם כחרוב הזה שאינו עושה הרבה פירות וא"ל אין מביאין ראיה מן החרוב כי אפשר שעקירתו הוראתו הוא צהיפוך לפי שאתה מהמועט ואין לך פריה ורביה בחכמה וצדעת וא"ל אמת המים יוכיח כו' לפי שאמר להם כפי התשובה שהשיב להם שיש בכס הרבה אשר להם לב להזין להודות לדברי אבל מפני הגאווה כי כל אחד מכס מתבייש לחזור מדבריו אשר כבר היה עמו הרבים וע"פ מה שאמרו צ"פ ק דעתה למה נמשלו ד"מ למים לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה כו' וע"כ א"ל הגה אמת המים יוכיח שהוא הולך באמת כפי דרך התורה ממקום גבוה לנמוך אבל אמת המים הזה יחזור לילך לאחוריו למקום גבוה כמו שאתם עושים לילך בדרך התורה לאחוריו אחרי גאוותכם וא"ל אין מביאין כו' אפשר שהוראת חזרתו עליך שאתה המעוות ואין לילך אחריך כמו שאין האמה הולכת כדרכה רק לאחור וא"ל כותלי בה"מ כו' הוא כי מהידוע כי הצתי מדרשות הוא דבר הכרחי לתורה כמ"ש צלעם דכוון חזרו לקללה חוץ מצ"כ וצתי מדרשות וע"כ אמר להם לפי דעת הרבים הנפולה והדחוייה שלכם שאינה רק בדרך הקנטור ונאות שאינו אמיני ראוי שגם הצתי מדרשות אין צוה לזרז והכרה וראוי ליפול וא"ל אם ת"מ מנלחין כו' כי הגאווה אמיני נאמר לפי דעת אמינתם הלכך של צעל הגאווה וע"כ אמת מה טעם כי הצתי מדרשות יעמדו לנמוד צוה תורה להכריע לפי דעת הרבים ואמר ועדיין מטין כו' אפשר שאמר כן כי בכל דור ודור יש הלומדים בדרך הגאווה וקנטור כמו שחשך ר"א עליהם ויש לומדים לפי הגאווה האמיני כדעת ר"י ושאמר לא צמאים היא כו' ואין משגיחין צ"כ כו' הוא כפי מה שאמרו לא ניתנה התורה למלאכי השרת וע"כ אין להכריע רק העוסק בה ושאמרו מנין שמשמשין צ"כ כו' הוא דדבר שאינו נגד התורה וכמ"ש החוס' ושאמר ג"כ נלחוני בני נלחוני בני צלשון כפל אמר כן על צ' הדלדלי הן המטמאין הן המטהרין שכ"א היה צידו תשובות ונלחון לדבריו:

בן יהודע

ודע כי צודאי הגמור כל האוסות אשר עשו מן השמים לעזור את ר"א, וגם יראת צח קול לעזרתו הכל היה בהשגחה מאלת השי"ת, לחייו העולם מכאן ולהבא, לעשות צוה יסוד חוק ואמין ונכון וקיים לדברי תורה, שלא יבא סוס חכם וזקן אפילו אם הוא גדול בחכמה, ויחד בדבור, להורות מה שלבו נזר הפך רבים, וצוה תרבה המחלוקת, ותהיה החורה כעשרה תורות, והיה גלוי וידוע לפני הקב"ה, שהחכמים ההם תקיפים ואמתים, ואע"פ שיראו אות ומופת, וגם ישמעו דברי צח קול מברות לסייע דברי החיד, הם לא ירצו לצטל מה שכתוב בתורה אחרי רבים להטות, לבלתי יסתרו דבר אחד מן החורה, ולכן גזר הקב"ה לעשות כל האוסות הנכ"ס האלה, וגם יראת צח קול, ובכל זה לא

חידושי אגדות מהר"ל

תתמה סוף סוף אם דברי ר"א הלכה איך אפשר שיהיה דברי רבי יהושע הלכה, שאין זה קשיא, כי במדריגת בת קול דברי רבי אליעזר הלכה, כי בת קול הוא קרוב לאדם ולא נחשב כמו הנבואה שהיא באה לנביא בלבד, אבל בת קול באה אל כל בני אדם ולפיכך אין חדוש אם הבת קול היה אומר שהלכה בכל מקום כר"א כי במדריגת בת קול שהוא קרוב לאדם יש לפסוק בכל מקום כר"א כי גרול היה וכמו דקיימא לן (בש"ס שבת דק"ו) הלכה [מכלל] דפליגי בדיני ופליגי באיסור וכך יצאה בת קול הלכה כר"א בכ"מ וזהו לפי מדריגת ר"א.